

موافقتنامه چابهار؛ از ایجاد فرصت جدید تا رقابت جدید در سطح منطقه

سرمقاله

نقش بندر چابهار در بهبود امنیت و توسعه اقتصادی منطقه

حفیظ الله زکی

از سالها که به این طرف بندر چابهار ایران به عنوان راه ارزان تر و مطمئن تر ترازیت و تجارت کالا برای افغانستان مهم پنداشته می شود. در پانزده سال گذشته بارها در این زمینه میان افغانستان، ایران و هند رازینی و مذاکره صورت گرفته است. اما این مذاکرات بالاخره دیروز به ثمر نشست و موافقتنامه اقتصادی سه جانبه توسعه بندر چابهار در جنوب شرقی ایران از سوی رهبران کشورهای افغانستان، ایران و هند به امضاء رسید. هند می خواهد به توسعه این بندر کمک کند تا صادرات و دسترسی خود به بازارهای افغانستان و آسیای میانه را افزایش دهد.

رئیس جمهور کشور این توافق را گامی برای توسعه همکاری های منطقه ای خواند. نخست وزیر هند، این قرار داد را گامی مثبت برای امنیت و ثبات و توسعه اقتصادی منطقه عنوان کرد. موافقتنامه چابهار از یک طرف هند را از طریق ایران و افغانستان به آسیای میانه وصل می کند و از سوی دیگر به عنوان راه ترازیت تبدیل و ارزان تر برای واردات و صادرات کالاها نسبت به بندر کراچی پاکستان و بندر عباس ایران ارزیابی شده است. بنابراین می تواند دشواری های افغانستان را برای واردات و صادرات کالاها تا حدی زیادی کاهش دهد. روابط تجاری افغانستان و پاکستان در سال های گذشته بارها تحت تأثیر تنش های سیاسی میان دو کشور قرار گرفت و بر روند واردات و صادرات به موقع کالا از این مسیر مانع ایجاد کرد و این امر ضربات شدید اقتصادی را به تجارت افغانستانی تحمیل می کرد. از اینرو بندر چابهار می تواند به عنوان یک بندر تبدیل نقش مهم و کارساز خود را در همه زمانها و بخصوص در حالت های بحرانی ایفا کند و حجم فشارهای اقتصادی بر افغانستان را کاهش دهد.

افغانستان امیدوار است که با افتتاح بندر چابهار، این کشور گذرگاه انتقال اموال تجاری برای کشورهای محاط به خشکی آسیای میانه باشد و از این طریق سالانه میلیون ها دالر درآمد داشته باشد. بندر چابهار و گذرگاه افغانستان به کشورهای آسیای میانه، باعث خواهد شد که فرصت برای سرمایه گذاری هند بر روی زیربنای حمل و نقل افغانستان مهیا شود. بندر چابهار نقش تاریخی و طبیعی افغانستان را به عنوان چهار راه تجاری و نقطه وصل تجارت کشورهای آسیای میانه به کشورهای آسیای جنوبی احیا خواهد کرد و بر توسعه روابط اقتصادی و تقویت امنیت و ثبات و ترمیم و تحکیم مناسبات کشورهای منطقه مفید واقع خواهد شد.

امروزه افغانستان و کشورهای منطقه و از جمله هند و کشورهای آسیای میانه به شدت در معرض تهدید تروریسم و گروه های افراطی قرار دارند و مبارزه مشترک با این پدیده یکی از اهداف کشورهای منطقه است. مبارزه با تروریسم صرفا یک پدیده امنیتی و ایدئولوژیکی نیست که با همکاری های اطلاعاتی و نظامی کشورها قابل حل باشد؛ بلکه مبارزه با تروریسم به گونه بسیار پیچیده با مسایل اجتماعی و اقتصادی گره خورده است. تقویت همکاری های اقتصادی و تلاش برای توسعه و پیشرفت همه جانبه، می تواند یکی از راه حل های مناسب و مؤثر برای جلوگیری از نفوذ و گسترش تروریسم در این بخش از آسیا به شمار بیاید.

یکی از عوامل گسترش تروریسم فقر و بیکاری است و گروه های تروریستی سربازان خود را از میان مردمان فقیر، بیکار و عقب مانده از لحاظ فرهنگی انتخاب می کند. توسعه تجارت میان کشورهای تقویت همکاری در انجام پروژه های بزرگ اقتصادی می تواند به کاهش فقر و بیکاری در منطقه کمک کند. کاهش فقر و بیکاری به صورت مستقیم به معنای کاهش زمینه های نفوذ و فعالیت گروه های افراطی و خشن نیز به حساب می آید. بنابراین افتتاح بندر چابهار علاوه بر این که کشور بزرگ هند را به بازار آسیای میانه وصل می کند، اضافه بر این که نقش محوری جغرافیای افغانستان را در توسعه تجاری منطقه بهبود می بخشد، به صورت قطعی به امنیت و ثبات منطقه کمک کرده و مبارزه با تروریسم و افراط گرایی را آسان خواهد کرد.

دیروز، رئیس جمهور غنی به منظور امضای توافقنامه سه جانبه چابهار میان کابل، تهران و دهلی وارد تهران، پایتخت ایران شد. قبل از او، نارتندرا مودی، نخست وزیر هند نیز به تهران آمده بود. موافقتنامه چابهار در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ توسط تیم های فنی از سه کشور تهیه شده بود. امضای این توافقنامه چه سودی برای افغانستان خواهد داشت؟ آیا افغانستان به عنوان یکی از بازیگران قادر خواهد بود که در کنار دو بازیگر قوی منطقه ایی از توافقنامه مذکور سود ببرد. در نوشتار کنونی سعی می کنم این مسئله را به بررسی بگیرم.

افغانستان تا هنوز به بندر کراچی پاکستان و بندر عباس در ایران وابسته بوده است. اکثر کالاهای وارداتی افغانستان از این دو بندر عباس در بندر کراچی و بندر عباس چند مزیت دارد. مزیت اول آن نزدیک بودن آن است. بندر چابهار نسبت به بندر کراچی ۹۰ کیلومتر و نسبت به بندرعباس ۷۰۰ کیلومتر نزدیک تر است. نزدیکی این بندر این امکان را برای بازرگانان افغانستان فراهم می کند که بتوانند زودتر کالاهای خود را صادر نمایند. نزدیکی این بندر بدون شک، هزینه انتقال و حمل نقل کالا را نیز کاهش خواهد داد. بنابراین، از این جهت، بندر چابهار فرصت خوب برای بازرگانان افغانستان فراهم می کند.

چند از نزدیکی آن، بندر چابهار امکان دسترسی بازرگانان افغانستان با کالاهای هندی را فراهم می کند. قبیل از این، بازرگانان افغانستان بیشترین داد و ستد را با پاکستان و ایران داشت و در روابط تجاری با دیگر کشورها با محدودیت مواجه بود. این بندر در واقع یکی مهمترین گام برای برداشتن محدودیت در روابط تجاری بازرگانان افغانستان است.

از زمان که اشرف غنی، رئیس جمهور کنونی

رحیم حمیدی

آن بدون شک ضرر خواهد کرد. بنابراین، افغانستان به عنوان بازیگر اصلی در هیچ یک از قطبها نخواهد بود. اما، تهدید هر یک از قطبها تهدیدی برای افغانستان به شمار خواهد آمد. به هر میزان که رقابت شدید شود به همان میزان منافع افغانستان در خطر خواهد بود.

موافقتنامه بندرچابهار و رونق آن و اجرایی شدن این موافقتنامه تا حدودی زیادی بستگی به روابط ایران با غرب دارد. اگر سیاست کنونی ایران در قبال غرب ادامه یابد به احتمال زیاد شاهد رونق تجاری و اقتصادی در میان این سه کشور خواهیم بود. اما در صورت که سیاست خارجی ایران در قبال غرب یکبار دیگر تغییر کند و روابط این کشورها با تنش همراه شود، در آن صورت، بعید به نظر می رسد که سه کشور بتوانند سودی از این موافقتنامه به دست آورند. زیرا، در آن صورت هند در روابط خود با ایران تجدید نظر خواهد کرد.

زیرا، روابط هند با ایران در ذیل روابط هند با آمریکا و روابط هند با غرب با ایران قابل درک است. به هر میزان که روابط ایران و غرب به سردی بگراید و دارای فراز و نشیب گردد به همان میزان روابط تهران-دهلی سرد خواهد شد. بنابراین، زود است قضاوت نمایم که در دراز مدت هند چابهار چه سودی برای افغانستان خواهد داشت. چابهار را امضا می کند احتمال آن وجود دارد که تأثیری بر سرمایه گذاری چین در پاکستان بگذارد. با توجه به اینکه هند پاکستان بگذارد. اگر چین همچنان متعهد به سرمایه گذاری به بندر گوادر بماند به احتمال زیاد بازسازی جدید حول اقتصاد و تجارت در منطقه شکل خواهد گرفت که در یک قطب چین و پاکستان و به احتمال زیاد عربستان سعودی قرار خواهد داشت و در قطب دیگر هند، ایران و افغانستان است. با توجه به اینکه افغانستان در صدد آوردن ثبات و صلح است ناگزیر است که روابط تجاری و اقتصادی خود را همچنان با پاکستان و چین ادامه دهد و در غیر

می باشد. بندر چابهار این فرصت برای این کشور فراهم می کند. این کشور به افغانستان و هند نیازمند است تا بتوانند تحول در عرصه اقتصادی ورشکسته نمایند. در واقع، سیاست خارجی افغانستان در قبال کشورهای همسایه در راستای ایجاد وابستگی متقابل میان کشورها و شکل دهی منافع مشترک شکل گرفته است. وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک در واقع برای دستیابی به ثبات و آوردن صلح است. افتتاح پروژه تابی، وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک در واقع اقدامات در بندر چابهار را می توان کاری در راستای به وجود آوردن وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک خواند. بنابراین، موافقتنامه بندر چابهار در عین حال که سهولت های را برای بازرگانان افغانستان فراهم می کند عملی در راستای به وجود آوردن وابستگی متقابل نیز هست. ایران جدیداً از زیر بار سنگین تحریم ها رهایی یافته است و نیازمند شدید به گسترش روابط اقتصادی در سطح منطقه

است تلاش شده است که افغانستان را به گذرگاه انتقال انرژی و کالاهای اقتصادی میان آسیای میانه و آسیای جنوبی تبدیل نماید. در واقع، سیاست خارجی افغانستان در قبال کشورهای همسایه در راستای ایجاد وابستگی متقابل و شکل دهی منافع مشترک است. وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک در واقع برای دستیابی به ثبات و آوردن صلح است. افتتاح پروژه تابی، وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک در واقع اقدامات در بندر چابهار را می توان کاری در راستای به وجود آوردن وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک خواند. بنابراین، موافقتنامه بندر چابهار در عین حال که سهولت های را برای بازرگانان افغانستان فراهم می کند عملی در راستای به وجود آوردن وابستگی متقابل نیز هست. ایران جدیداً از زیر بار سنگین تحریم ها رهایی یافته است و نیازمند شدید به گسترش روابط اقتصادی در سطح منطقه

می باشد. بندر چابهار این فرصت برای این کشور فراهم می کند. این کشور به افغانستان و هند نیازمند است تا بتوانند تحول در عرصه اقتصادی ورشکسته نمایند. در واقع، سیاست خارجی افغانستان در قبال کشورهای همسایه در راستای ایجاد وابستگی متقابل میان کشورها و شکل دهی منافع مشترک شکل گرفته است. وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک در واقع برای دستیابی به ثبات و آوردن صلح است. افتتاح پروژه تابی، وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک در واقع اقدامات در بندر چابهار را می توان کاری در راستای به وجود آوردن وابستگی متقابل و ایجاد منافع مشترک خواند. بنابراین، موافقتنامه بندر چابهار در عین حال که سهولت های را برای بازرگانان افغانستان فراهم می کند عملی در راستای به وجود آوردن وابستگی متقابل نیز هست. ایران جدیداً از زیر بار سنگین تحریم ها رهایی یافته است و نیازمند شدید به گسترش روابط اقتصادی در سطح منطقه

مفهوم امنیت و ابعاد آن

قسمت اول

و محرم پنداشته می شود یک مقوله است که در این باز ذهن سیاستمداران را به خود جذب کرده است. این مقوله از این جهت قابل توجه است که برای دولتها نه دشمن همیشگی و نه دوست همیشگی وجود دارد. همرا با این ناپایداری مفهوم امنیت نیز دچار ابهام گردیده بدلیل کفه در خلبی موارد امنیت در رابطه با دوستی ها و دشمنی ها معنی یابدی کند.

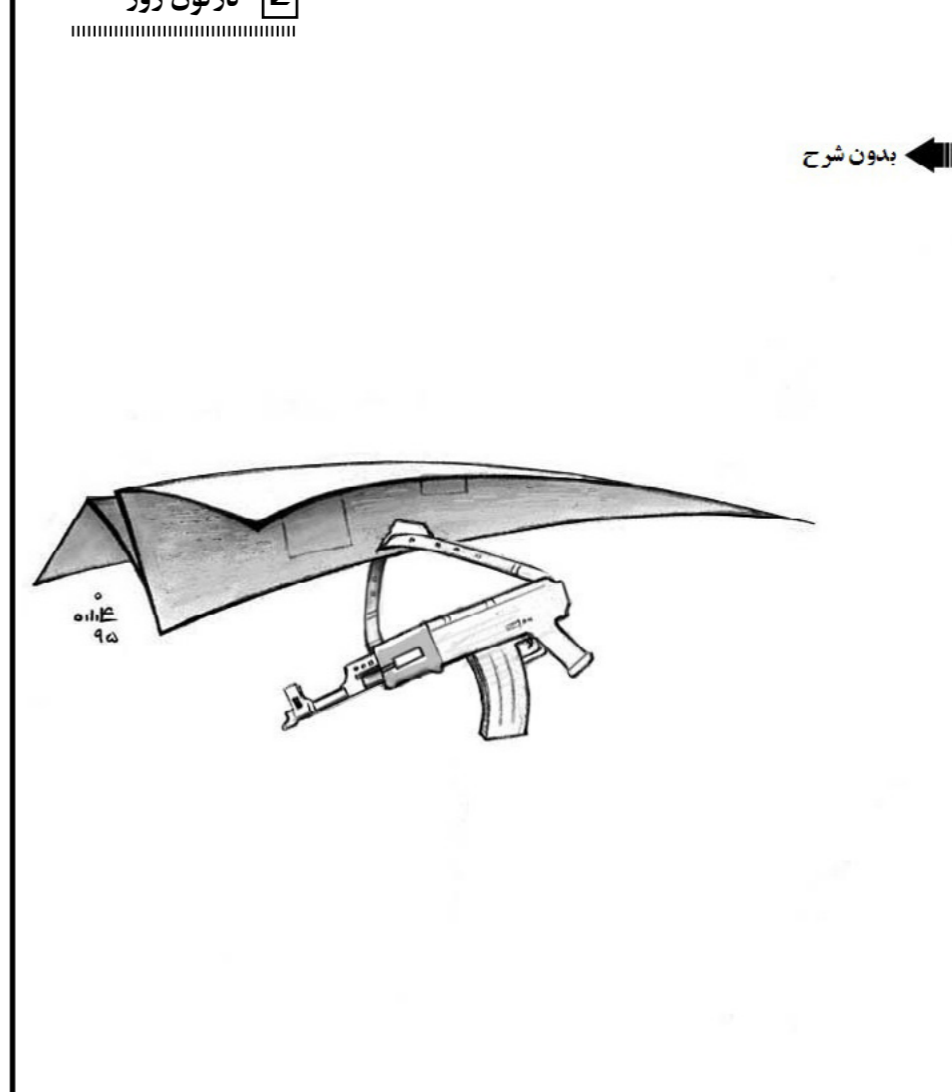
حفظ ایهام از طرف دست اندر کاران سیاست گذاران دولت ها در مفهوم واقعی امنیت تا بتوانند در چنین فضای ایهام آمیز هر گونه اقدامات نظامی، امنیتی و سیاسی خود را در راستای تامین امنیت توجیه کنند و یا در بعضی مواقع بسا بزرگ جلوه دادن تهدیدات در صدد بهره برداری های سیاسی قرار می گیرند. بنا بر این عوامل مذکور سبب آن گردیده است که تا یک تعریف کلی از

های نظامی و برقراری صلح بعد از جنگها جستجو می کردند (بوزان، ۱۳۷۸: ص ۲۳). ولی امروز امنیت دیگر محدود به آرامش پس از جنگ های ویرانگر و توانایی نظامی نشده بلکه به تمام سطوح زندگی مدرن انسانها راه می گشاید و مربوط می شود. امروزه مفهوم امنیت تنها مسایل نظامی را در بر نمی گیرد، بلکه تمام عرصه های اقتصادی، فرهنگی، سرزمینی، تمدنی و جان انسانها را در می نوردد و در تمام ابعاد زندگی انسان مصداق معنی پیدا می کند. و از همین سبب است که به تعریف جدید امنیت یعنی «امنیت فراگیر» تاکید می گردد. بنا تحولات بوجود آمده نه تنها سبب تغییر در مفهوم امنیت و ابعاد آن گردیده بلکه راه هاو استراتژی در جهت دست یابی به امنیت توسط واحدهای سیاسی وضع می گردد را نیز بر می گیرد. ما این موضوع را در تحت عنوان بعدی بطور مفصل به بحث و بررسی خواهیم گرفت.

اما امنیت چه مفهوم را در بر دارد؟ و یا به عباره دیگر وقتی که ما کلمه امنیت را به کار می بریم با کار برد این می خواهیم چه را بیان کنیم؟ و یا مفهوم امنیت توصیف کننده چه وضعیتی می تواند باشد؟ بنا این قبیل سوالات ما را به ارایه یک تعریف از امنیت سوق می دهد. و مشکل که در ارایه یک تعریف جامع از امنیت مانع اکثر مفاهیم دیگری که در حوزه علوم بشری کاربرد دارد همانا عدم موجود اجماع روی یک تعریف از این مفهوم می باشد. حتی به عقیده بعضی از علما این عدم اجماع نسبت به ارایه یک تعریف جامع از امنیت نسبت به مفاهیم دیگری از قبیل عمیق تر می

امنیت یک مفهوم آشنا و قابل شناخت برای تمام جوامع بشری از جوامع اولیه چون قبایل کوچک گرفته تا امپراتوریهای بزرگ جهان باستان و دولت شهرهای یونان بوده است و به همین قسم امروز نیز تلاش برای رسیدن به «وضعیت امن» و یا «Secure Situation» اولویت نخست سیاستهای واحدهای سیاسی مختلف را تشکیل داده و راه های تامین آن از جایگا هی خاصی در سیاست گذاری های امنیتی دولت ها در قالب امنیت ملی برخوردار است. مینا و اساس جستجوی امنیت را می توان در انگیزه هاو کنشهای انسانها دنبال کرد به این معنی که جستجوی امنیت از مهمترین کنشها و انگیزه های انسانی

کارتون روز

بدون شرح

روزنامه افغانستان از همه دانشمندان و نویسندگان دعوت به همکاری می نماید. هیئت تحریر در ویرایش مطالب دست باز دارد. مقالات وارده بازگردانده نمی شود. مسئولیت مقالات به عهده نویسندگان آنها است و تنها سرمقاله یانگتر دیدگاه روزنامه افغانستان میباشد. روزنامه افغانستان بخش دری و پشتوی روزنامه اوت لوک افغانستان است. www.dailyafghanistan.com Email: thedailyafghanistan@yahoo.com

صاحب امتیاز: دکتر حسین یاسا | مدیر مسئول: محمد رضا هویدا | سردبیر: حفیظ الله زکی | کاریکاتورست: خالق علی زاده | دبیران: علی اصغر زاهدی، مصطفی جعفری | مسئول وب سایت: غلام عباس اصلان | آدرس: کابل، شهرک امید سبز، فاز چهار، کوچه ششم، خانه نمبر ۱۲۷-۱۴۷

افغانستان The Daily Afghanistan Outlook AFGHANISTAN The Leading Independent Magazine